

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
กรณีศึกษา : นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2556

Opinions of students on the Aesthetics and Local Wisdom courses :
A case study of Regular students of Buriram Rajabhat University
in the academic year 2013

ธงรบ ขุนสงคราม¹
Thongrob Khunsongkram

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในประเด็นดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน 2) ด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน 3) ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์] และ 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสม ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของแบบสอบถามจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาภาคปกติ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 683 คน ได้มาโดยวิธีการแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8267 สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาสรุปและอภิปรายผลข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า :

1. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 683 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง ร้อยละ 68.4 และเพศชาย ร้อยละ 31.6 มีอายุระหว่าง 17-19 ปี ร้อยละ 74.7 และอายุระหว่าง 20-23 ปี ร้อยละ 25.3 ระดับการศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 42.8 ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 31.9 และชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 25.3 ศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1/2556 ร้อยละ 57.2 และภาคการศึกษาที่ 2/2556 ร้อยละ 42.8 สาขาวิชาที่ศึกษามากที่สุดคือ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ร้อยละ 34.7 รองลงมาคือ สาขาวิชาการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พัฒนาสังคม ร้อยละ 32.0 และน้อยที่สุดคือ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ร้อยละ 7.0 โดยสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มากที่สุด ร้อยละ 89.5 และคณะวิทยาการจัดการ ร้อยละ 10.5

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียาศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.71) ในด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73) ในด้านบุคลากรสายผู้สอน อยู่ในระดับมากทางดนตรี (โสตศิลป์) ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.73) ทางนาฏศิลป์ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.70) ทางทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.77) และในด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73)

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.1 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน พบว่าหลักสูตรมีความครอบคลุมในเนื้อหาได้ดี ผู้เรียนได้รับรู้เกี่ยวกับความงามของศิลปะทั้ง 3 ศาสตร์ ทั้งด้านดนตรี (โสตศิลป์) นาฏศิลป์ และทัศนศิลป์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เวลาเรียน 5 สัปดาห์ น้อยไปเพราะเนื้อหาแต่ละศาสตร์มากจึงทำให้ผู้เรียนจำแนกเนื้อหาไม่ได้ อาจารย์ผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายในระหว่างเรียน ผู้เรียนผู้สอนช่วยกันแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเน้นคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้ รายวิชาสุนทรียาศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

3.2 ด้านบุคลากรสายผู้สอน พบว่าอาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมการสอนที่ดี มีการอธิบายแผนบริหารการสอนและจุดประสงค์ของรายวิชาเป็นอย่างดี อาจารย์ผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีกิริยา

วาจา ท่าทางในขณะสอนอย่างเหมาะสม เคร่งครัดในการเข้าเรียน การตรงต่อเวลา เน้นการแต่งกายถูกระเบียบในชั้นเรียน แต่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามแสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป ผู้เรียนสับสนเวลาเรียนของผู้สอนแต่ละศาสตร์สาขาวิชา และอยากให้รายวิชานี้มีผู้สอนเพียงคนเดียว

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าสื่อการเรียนการสอนบางศาสตร์สาขาวิชาน้อยไป และสื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา

คำสำคัญ : ความคิดเห็น, รายวิชาสุนทรียาศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น, นักศึกษามหาวิทยาลัย

Abstract

This research aimed to survey the opinions of students on the Aesthetics and Local Wisdom courses: A case study of Regular students of Buriram Rajabhat University in the academic year 2013 in the following issues : 1) The course and instruction, 2) Learning outcomes as specified in Thai qualification framework, 3) instructors [Music (Audio arts), Dramatic arts, Visual arts] and 4) the media of education. The Research was divided into 3 steps: Step 1 to create the model from studying of concept, theory and relevant research and interviews with experts; Step 2 to check the appropriateness of questionnaire by the experts and to revise the questionnaire to get appropriateness; Step 3 to check the possibility of questionnaire by questioning

from the sample of 683 regular students in the academic year 2013, which was selected by Purposive Sampling. The research tool was a questionnaire with the alpha reliability at .8267. Statistics used to analyze were percentage (%), mean (\bar{X}) and standard deviation (S.D.) and the data were analyzed to arrive at conclusion and discussion by the descriptive analysis. Research findings were as follows :

1. There were 683 people who responded to the questionnaire, which accounted for 100 percent, and most of which were female, accounted for 68.4 percent, and followed by male, accounted for 31.6 percent, between the ages of 17-19 years, accounted for 74.7 percent and aged between 20-23 years, accounted for 25.3 percent, most of students were the 2nd year students, accounted for 42.8 percent, and followed by the 1st year students, accounted for 31.9 percent and the lowest were in the 3rd year students, accounted for 25.3 percent, most of students studied in semester 1/2013, accounted for 57.2 percent and in semester 2/2013, accounted for 42.8 percent, most of students were the students of the program in Public Administration, accounted for 34.7 percent, and followed by students of the program in Social Development, accounted for 32.0 percent and the lowest were students in the program in Business English, accounted for

7.0 percent, most of students affiliated to the Faculty of Humanities and Social Sciences, accounted for 89.5 percent, and followed by the Faculty of Management, accounted for 10.5 percent.

2. Opinions of students toward the Aesthetics and local Wisdom courses: the overall results in aspect of the course and instruction were at a high level ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.71), the overall results in aspect of learning outcomes as per Thai qualification framework were at a high level ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73) The overall results in aspect of the instructor were at a high level in this respective order: Music (Audio arts) ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.73), Dramatics ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.70), Visual arts ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.77) and the overall results in aspect of media of instruction were at a high level ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73).

3. Comments and suggestions.

3.1 The course and instruction and learning outcomes as per Thai Qualification Framework: it was found that the course was covered with the contents, and students got to know about the esthetics related to local wisdom in 3 arts: Music (Audio arts), Dramatic and Visual arts; time duration of 5 weeks was found insufficient to handle with the contents of each discipline and to make the students identify the content; Instructors used a variety of evaluation and during classes instructors helped students express their opinions and

exchange ideas with each other, and focus on moral and ethics; moreover, the course on aesthetics and local wisdom can be applied in everyday life.

3.2 The teaching personnel : it was found that Instructor was prepared well to teach, and explained the course syllabus and the purpose of the course very well; Instructor had a manners good relationship, verbal, gestures while teaching appropriately, strict in the class attendance and Punctuality, gave importance to proper dressing in the classroom, however, instructor allowed students to express their opinions very little; learners were confusing with timetable of instructor of each program, required this course to be taught by only one instructor.

3.3 Media for instruction : it was found that educational materials in some discipline were very few, and media for instruction were insufficient for all students.

Key Words: opinions, the Aesthetics and Local Wisdom courses, regular students.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2540 กำหนดเกี่ยวกับการศึกษาโดยให้สถานศึกษาต้องจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญปัญหา การแก้ปัญหา และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้คิดเป็นทำเป็น มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม จึงทำให้การศึกษามี

คุณภาพ และคุณภาพในเรื่องของความคิดเห็นของนักศึกษา เพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษา การปรับปรุงคุณภาพในรายวิชา เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษาและความคิดเห็นของนักศึกษาให้มากที่สุด สอดคล้องกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 - 51 และประกาศของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เรื่อง นโยบายและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อแสดงเจตจำนงร่วมกันที่จะดำเนินการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตการให้บริการและการจัดการ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานสำหรับหลักการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา ไว้ 8 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ แต่ตัวชี้วัดดังกล่าว มักให้ความสำคัญของงานด้านวิชาการ เช่น โครงสร้างและประสิทธิภาพของหลักสูตร หรือคุณภาพการสอน อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษา วุฒิการศึกษาของอาจารย์ผู้สอน และการพัฒนาการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (2553 : 4) ได้อธิบายและกล่าวถึงผลกระทบจากนโยบายทางการศึกษาไว้ว่า จากนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลซึ่งได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ได้ระบุถึงการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยปฏิรูปโครงสร้างและการ

บริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา การส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การจัดให้ทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้ยั่งยืนเพื่อการศึกษาให้มีการระดมและใกล้เคียงกันเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับปริญญาตรีเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมให้เด็กเยาวชน และประชาชน ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และการเร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษา และเรียนรู้อย่างมีบูรณาการในทุกกระบวนการศึกษาและในชุมชน ที่กล่าวมาแล้วนั้นล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรเพื่อให้สามารถตอบสนองสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น ทางสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงได้ปรับปรุงหลักสูตร

การเรียนการสอนขึ้นและระบุนรายวิชาพื้นฐานแกนคณะในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ที่นักศึกษาต้องเรียนคือ วิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของสุนทรียศาสตร์เชิงการคิดกับสุนทรียศาสตร์เชิงพฤติกรรมโดยสังเขป โดยสามารถจำแนกข้อแตกต่างระหว่างคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ศาสตร์ทางการเห็น ศาสตร์ทางการเคลื่อนไหว และศาสตร์ทางการได้ยิน เพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้นักศึกษาสามารถนำไปบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผ่านประสบการณ์จริงในธรรมชาติและเงื่อนไขทางสังคม และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ไปใช้ในชีวิตเพื่อขัดเกลาจิตใจให้เป็นคนดีในสังคมได้ ดังคำอธิบายรายวิชาที่ว่า ศึกษาและวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการเห็น การฟัง และการเคลื่อนไหว เพื่อบูรณาการสู่การประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความตระหนักและสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษา: นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-3 ที่เรียนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556 ซึ่งเป็นการศึกษาความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา : นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ-บุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2556 ในประเด็นดังนี้

1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
2. ด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน
3. ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์]
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาภาคปกติมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานหลักสูตร ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์] และด้านสื่อการเรียนการสอน

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. **ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ** (Quantitative Research) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา : นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2556 ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์] และด้านสื่อการเรียนการสอน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาภาคปกติที่เรียนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 683 คน โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม ชั้นปีที่ 1 (หมู่ 1, 2, 3, 4) สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 (หมู่ 1) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 (หมู่ 1, 2, 3, 4) สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรม ชั้นปีที่ 2 (หมู่ 1, 2) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 (หมู่ 1, 2) และสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 (หมู่ 1)

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้** เป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบประมาณค่า (Rating Scale) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ภาคการศึกษา สาขาวิชา และคณะที่สังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น แยกออกเป็นรายด้านดังนี้ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์] และด้านสื่อการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามในลักษณะ

ปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นขั้นการสร้างแบบสอบถาม โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและความพึงพอใจ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสุนทรียศาสตร์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

4.2 ข้อมูลขั้นทุติภูมิ (Secondary Data) เป็นขั้นการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาผลการศึกษา แบบสอบถามทั้งหมด 683 ฉบับ เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ 683 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for WINDOWS) ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวน (N) และค่าร้อยละ (%)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2556

วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 การวิเคราะห์แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

6. การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเอกสารงานวิจัย บทความวิจัย และข้อมูลซีดีรอม (CD-R) โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2556 สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง (ร้อยละ 68.4) และเพศชาย (ร้อยละ 31.6) มีอายุระหว่าง 17-19 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 74.7) และอายุระหว่าง 20-23 ปี (ร้อยละ 25.3) ระดับการศึกษาชั้นปีที่ 2 มากที่สุด (ร้อยละ 42.8) รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 31.9) และชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 25.3) ศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1/2556 มากที่สุด (ร้อยละ 57.2) และภาคการศึกษาที่ 2/2556 (ร้อยละ 42.8) สาขาวิชาที่ศึกษา มากที่สุดคือ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (ร้อยละ 34.7) รองลงมาคือ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม (ร้อยละ 32.0) และน้อยที่สุดคือ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ (ร้อยละ 7.0) โดยสังกัดคณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์ มากที่สุด (ร้อยละ 89.5) และคณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 10.5) จากการศึกษาวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นรายวิชาที่อยู่ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาแกนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เปิดสอนในหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี

ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ว่า “สร้างคนด้วยศาสตร์ พัฒนาชาติด้วยภูมิปัญญา อารงศาสนาและวัฒนธรรม นำท้องถิ่นสู่สากล” (ฝ่ายกิจการนักศึกษา, 2556 : 1) ดังที่ กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2537) ได้อธิบายไว้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการศึกษาในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้รับบริการที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่บริโภคและสัมผัสกับบริการด้านการศึกษาโดยตรง (Primary Customer) ดังนั้น การวัดคุณภาพบริการในมุมมองของผู้เรียน จึงก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้บริหาร สถาบันการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจและพัฒนากระบวนการส่งมอบงานบริการให้มีคุณภาพ เมื่อผู้เรียนได้รับรู้งานบริการที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ทำให้ผลลัพธ์ของระบบการศึกษาหมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ มีทักษะในวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ สามารถสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เนื้อหารายละเอียดต่าง ๆ ของแต่ละรายวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมคำอธิบายรายวิชาที่กำหนด ($\bar{X} = 3.89$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดระยะเวลาในการเรียนและจำนวนหน่วยกิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.08$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะปฏิบัติเฉพาะวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$)

แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ให้ความสำคัญในด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาก เพราะมีความเหมาะสมด้านเนื้อหาและหน่วยกิตเป็นอย่างดี เนื่องจากรายวิชานี้เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้มีจิตใจที่ดีต่อสังคม และได้ความรู้ในศาสตร์ด้านต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น อาทิ นำไปพัฒนาตนทางกาย ทางจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ให้มีทัศนคติที่ดี และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกับสังคมอื่นได้ ดังวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่กล่าวไว้ว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพผลิตบัณฑิตให้มีความรู้คู่คุณธรรม บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับศาสตร์

สากล” (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ม.ป.ป. : 4) สอดคล้องกับ ประกิจ รัตนสุวรรณ (2535 : 327) ที่กล่าวถึงลักษณะทัศนคติ คือ 1) พฤติกรรมหรือความรู้สึกด้านจิตใจที่มีสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งในสังคม 2) ทัศนคติที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ และ 3) การแสดงออกทางทัศนคติหรือการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

2.2 ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์]

2.2.1 ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์)] โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้สอนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและมีบุคลิกภาพที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมและก่อให้เกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้สอนให้คำแนะนำปรึกษาและสนใจตอบข้อซักถามของนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$)

2.2.2 ด้านบุคลากรสายผู้สอน (นาฏศิลป์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้สอนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและมีบุคลิกภาพที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ ผู้สอนมีการใช้คำพูดที่สุภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมและก่อให้เกิดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$)

2.2.3 ด้านบุคลากรสายผู้สอน (ทัศนศิลป์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุดคือ ผู้สอนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและมีบุคลิกภาพที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ผู้สอนสามารถสอนให้เข้าใจเนื้อหาและมีการอธิบายอย่างเป็นขั้นตอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้สอนทำการสอนครบตามเนื้อหาได้ตรงตามลักษณะรายวิชาที่เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$)

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์] โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ นอกจากอาจารย์ผู้สอนต้องมีความรับผิดชอบในด้านการสอนแล้วยังต้องมีคุณลักษณะเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับ วุฒิ วัฒนสิน (2541 : 121-122) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเฉพาะด้านการสอน คือ 1) มีความรู้ เช่น ความรู้ในเนื้อหา หลักสูตรการเรียนการสอน มีวิทยาการใหม่ ๆ มีหลักทางจิตวิทยา เป็นต้น 2) มีความสามารถ เช่น ความสามารถด้านวิชาที่สอน สามารถสาธิตและปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ดู สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ในทุกระดับ มีวิธีการสอนที่หลากหลาย เป็นต้น และ 3) มีคุณธรรม เช่น ต้องเป็นผู้ทรงคุณธรรม จริยธรรม ความดีความงาม มีพฤติกรรมที่ดีเที่ยงธรรม ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รอบคอบ มีเหตุผล เป็นต้น และสอดคล้องกับ ศุภวัฒน์ เอ็มโอช (2539 : 52-54) ที่กล่าวถึงวิธีการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาไว้ว่า 1) ต้องตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดในการเรียนการสอน และครอบคลุมกรอบการพัฒนาการศึกษา ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย 2) ไม่ยึดหลักสูตรเป็นบรรทัดฐานตายตัว โดยที่อาจารย์ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเนื้อหาได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ และ 3) มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า

หน้า เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการเรียนรู้

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาพบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีความเหมาะสมและทันสมัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ มีสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนทันสมัยและเหมาะสมกับการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้สอนใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$)

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมและทันสมัย สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนทันสมัยและเหมาะสมกับการเรียนรู้ เพราะในการเรียนการสอนผู้สอนต้องใช้สื่อเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีจากสื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีหลายรูปแบบเช่น หนังสือ เอกสาร ตำรา วิดีทัศน์ อินเทอร์เน็ต วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนนำเสนอแก่ผู้เรียน ผู้สอนสามารถเลือกสื่อที่เหมาะสมเพื่อการตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ และต้องนำเสนอจากสื่อที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนใจเรียน สื่อการเรียนการสอนที่ผู้สอนนำมาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความหลากหลาย สอดคล้องกับ อุทุมพร จามรมาน (2545 : 29) ที่กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อประเภทหนังสือ พจนานุกรม คู่มือสารานุกรม แผ่นพับ 2) สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อ

ประเภหวิทยทัศน์ แลบบันทิกเสียง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต และ 3) สื่ออื่น ๆ หมายถึง สื่ออื่นใดที่มีประโยชน์เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม กระบวนการ สื่อเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ และสอดคล้องกับ จริยา เหนียนเฉย (2546 : 102-103) ที่อธิบายไว้ว่า การเลือกสื่อการเรียนการสอนนั้นผู้สอนต้องมีความเข้าใจในเรื่องวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้ รูปแบบและระดับการเรียนรู้ ความชำนาญทางการสอน เนื้อหา ความคุ้นเคย และความเข้าใจในคุณลักษณะและธรรมชาติของสื่อการสอน อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนครูอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบในทุก ๆ ด้าน ทั้งในเรื่องของความเหมาะสมกับเนื้อหา รูปแบบการเรียนการสอน ลักษณะของผู้เรียน สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ ครูอาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจว่าไม่มีสื่อการเรียนใดที่ดีที่สุด และสื่อการเรียนที่ดีที่สุดนั้นก็ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนและวิธีการใช้ของครูอาจารย์ผู้สอนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปประเด็นตามความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การกำหนดระยะเวลาในการเรียนและจำนวนหน่วยกิตมีความเหมาะสมและด้านผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ ทักษะปฏิบัติเฉพาะวิชาชีพ ดังนั้น ผู้จัดการเรียนการสอนรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรปรับเนื้อหาวิชาเรียนใหม่

และเพิ่มทักษะการปฏิบัติให้มีความเหมาะสมและสอดคล้อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับช่วงเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม

1.2 ด้านบุคลากรสายผู้สอน [ดนตรี (โสตศิลป์), นาฏศิลป์, ทัศนศิลป์] ที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้สอนให้คำแนะนำปรึกษาและสนใจตอบข้อซักถามของนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมและก่อให้เกิดการเรียนรู้ และผู้สอนทำการสอนครบตามเนื้อหาได้ตรงตามลักษณะรายวิชาที่เรียน ดังนั้น ผู้สอนควรตระหนักถึงการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมและก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนให้ครบตามเนื้อหาและตรงตามลักษณะรายวิชาที่เรียน

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้สอนใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น ดังนั้น

ผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เพราะสื่อบางอย่างอาจสอนในทางปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ยาก ผู้สอนจึงควรใช้สื่อในทางปฏิบัติที่นอกเหนือจากการสอนในห้องเรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนในรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงการเรียนการสอนว่าเกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงหรือไม่

2.2 ควรทำการศึกษารายวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษา เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของผู้เรียนในรายวิชานั้น ๆ เพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา. (2537, เมษายน - มิถุนายน). บทบาทของกรมวิชาการกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 14(9) : 3.
- จริยา เหนียนเฉลย. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : วี. อินเทอร์เน็ต พรินท์ จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ประกิจ รัตนสุวรรณ. (2535). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฝ่ายกิจการนักศึกษา. (2556). *คู่มือฝ่ายกิจการนักศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2556*. บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (ม.ป.ป.). *คู่มือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จุติ วัฒนสิน. (2541). *ศิลปะระดับมัธยมศึกษา*. ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศุภวัฒน์ เอ็มโอช. (2539). *หลักการสอน*. จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- สาขาวิชาดนตรี. (2553). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2553)*. บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นสู่การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฟีนี.